

TATİL YAZILARI : 8

TAYYİP AĞA İLE BOTSALI KARA KÂMİL'İN ERCİŞLİ ARKADAŞI

Her fıkranın bir baş kişisi yani kahramanı vardır. Bunlar; "adamın biri", "bir köylü" gibi kimliği belirsiz kişiler olabileceği gibi, "Hoca Efendi" diyerek Nasreddin Hoca'yı kasteden fıkra kahramanları da olabilir. Genelde adları ve kimlikleri bilinen bu insanlara "fıkra tipi" ad verilir. Ülkemizde ve başka ülkelerde pek çok fıkra tipi vardır. Biz Konyalılar bunlardan pek azını biliriz, hatırlarız ve nüktelerini anlatırız. Acaba kaçımız Tayyip Ağa'nın dışında Konyalı fıkra tiplerini tanır, bilir ve fıkralarını anlatır? Sayının, bizlerde hayal kırıklığı yaratacak kadar az olduğunu rahatlıkla söyleyebilirim. İşte sizlere o adlardan bir demet: *Paltan Dede, Karapınarlı Gırlı Yağlıb, Botsalı Kara Kâmil, Münir Dede, Mandalbaşı Ahmet Efendi, Şıcanlının Ahmet Efendi (Ahmet Nushi Katırcıoğlu), Gani Hoca, Tabıldar Halil İbrahim, Pehlivan Yusuf Yörelî, Canbaz Deli Osman* ve daha nice-leri.

Bizim olduğu kadar komşularımızın da böyle fıkra tipleri vardır ki geniş kitlelerce bilinen iki tanesini anmadan geçemeyeceğim: *Mutlu Çivit Emmi, Silif-*

**Prof. Dr.
Saim SAKAOĞLU**

keli Memet Kiya (kâhya).

Bir de toplulukları temsil eden ortak karakter taşıyan tipler vardır ki genelde bir köy veya kasabanın adıyla anılırlar: *Eğisteliler, Başanalılar, Bozkırlılar*, vb.

Bu tiplerin Türkiye'deki en ünlü temsilcileri ise güneyde pek bilinen ve sevilen *Karatepeliler* ve *Karakayalılar*dır.

Bu fıkra tiplerinin zevkle dinlenen, nükte zenginliğiyle süslenmiş güzel fıkraları vardır. Bu fıkralar, bir olay üzerine hemen patlatılveren birer nükteden oluşurlar. Tayyip Ağa'nın, "Toh Deme", "Hayvan Diyene Kızma", "Aliminyum Gibiyiz", "Ağzımı Yıkamaya Geldim" nükteleriyle hatırlanan fıkralarının benzerlerini başka tiplere bağlı olarak bulmak mümkün değildir. Ancak birbirlerini okşayan fıkraların olacağı da unutulmamalıdır. Biz, aşağıda Tayyip Ağa ile Kara Kâmil adlarıyla bütünleşmiş iki olayı yakalayan, benzerlik ve paralellik gösteren, aynı fıkra tipine bağlı iki fıkrayı sunacağız. Peki kim bu tip ve nereli? Fıkra tipimizin adı Veli Dayı, memleketi ise Van ilimizin Erciş ilçesi... Ünlü aşık ve halk hikâyesi kahramanı Emrah'ın, diğer adıyla 'Ercişli Emrah'ın' hemşehrisi... 1929 doğumlu. Baba mes-

leği dericilikle uğraşmış, Erciş ve İspir kömür ocaklarında çalışmıştır. Ava meraklı olup nüktelerinin çoğu av hayatıyla ilgilidir.

Bizim Tayyip Ağa'mızı elbette tanıyorsunuzdur. Atalarımız, "Gülü tarife ne hacet, biliriz." demişlerse de biz birkaç cümle ile ağamızı tanıttirelim.

Tayyip Ağa 1300 (1884) yılında Konya'da doğdu, 15 Mayıs 1968 tarihinde Konya'da vefat etti. Medrese eğitimini bırakarak bakkallık yapmaya başladı. Ömrünün son 20 yılında ise işini kardeşi Galip'e devrederek eş dost ziyaretleriyle geçirir (Doğan 2005: 27-28).

Önce fıkralarımızı okuyalım, sonra görüşlerimizi ortaya koyalım.

1/A TAYYİP AĞA'DAN BİR FIKRA ÜLEN ÖLEN SEN DEĞİLSİN

Tayyib Ağanın bir dostu vefat eder. Cenaze namazı Kapı Camii'nde kılınır. Cenaze Üçler Mezarlığına defnedilecektir. Cemaat cenazeyi alır, Üçler Mezarlığına doğru götürülürken, bir ara tabutun bir ucundan da Tayyib Ağa tutar. Tayyib Ağa'ya bir muziplik yapmak isteyen cemaat bir-birleriyle işaretleşerek Üçler Mezarlığının kapısına kadar Tayyib Ağa'nın tuttuğu tabutun kolunu değiştirmezler.

Mevsim yaz, hava sıcak mı sıcak. Tayyib Ağa kan-ter içinde kalır ve yapılan muzipliğin de farkına varır tam Üçler Mezarlığından içeri girerken başını tabuta doğru kaldırır.

- Ülen bilmem nesini şey ettiğimin herifi!. Ölen sen değilsin, benim ülen, benim diye seslenir (Halıcı 1981: 16-17).

Aynı fıkrayı bir de 24 yıl sonraki bir yayından okuyalım, bakalım anlatımda değişiklik var mı?

SEN ÖLMEDİN GİDİ

Bir tarihte Tayyip Ağa'nın mahallesinde şişman komşularından ihtiyar bir zat ölüyor, mahalleli toplanıp gereken hazırlık yapıldıktan sonra cenaze kaldırılıyor, salın ön sol sapını Tayyip Ağa omuzluyor. Altına giriş o giriş, mahalleli biraz da ağaya muziplik olsun diye kimse onun yardımına gitmiyor, kabristan da oldukça uzak, zavallı Tayyip Ağa kabrin başına gelinceye kadar sırsıklam ter içinde kal-

dığı gibi ziyadesiyle halsiz düşüyor, cenaze saldan çıkarılarak gömülüyor, gereken dini tören yapıldıktan sonra cemaat birer ikişer mezarı başından ayrılırken kenarda dinlenen Tayyip Ağa kabrin başına durarak: "Sen ölmedin hay gidi, ben öldüm, evinden buraya gelinceye kadar seni taşıyacığım diye ne çektiğimi Allah ile ben bilirim.." (Doğan 2005: 36-37).

1/B ERCİŞLİ VELİ DAYI'DAN BİR FIKRA

LÂNET OLSUN ÖLÜNÜZE DE DİRİNİZE DE

Veli Dayı'nın Tortum'da bulunduğu yıllarda, köylülerden biri vefat eder. Cenaze kabristana götürülürken, köylülerin tabutun altına girerek sırayla taşıdıklarını gören Veli Dayı da, "sevaptır" diyerek tabutun altına girer. Usule göre cemaatte bulunanlar birkaç dakika ara ile tabutu taşımak için yer değiştirirler. Usul böyle ancak, Veli Dayı tabutun altına girdikten sonra hiç kimse Veli Dayı'nın yerine geçmez; git ha git, yol bir türlü bitmez. Veli Dayı çok yorulur, adım atacak gücü kalmaz. Yerine adam çağırır, kimse yok. Cenazeye katılanlar bir bir ortadan kaybolurlar. Kala kala Veli Dayı ile üç kişi kalır. İyice yorulan Veli Dayı tabutu yere bırakır ve:

"Lenet olsun sizin dirinize de ölünüze de! Men bu tabuti götüren değilim, istersiz burya guylayın" der ve geri döner (Önay 2008: 13 / 18).

(Lenet ol-: Lanet olmak; men: Ben; tabuti: Tabutu; değilim: değilim; burya: Buraya; guylayın: Gömün)

Botsalı Kara Kâmil'i de kısaca tanıyalım.

Kara Kâmil 1303 (1881) yılında Konya'nın bugün Meram İlçesine bağlanan Botsa (Güneydere) köyünde doğmuştur. 22 Şubat 1975 tarihinde Konya il merkezinde vefat etmiştir. Hiçbir eğitimi yoktur.

2 / A BOTSALI KARA KÂMİL'DEN

.....

O, daha küçük yaşlarda muziplikleriyle tanınmıştır. Bir gün içi boşaltılmış ceviz kabuklarını içine katran dökmek suretiyle evin kedisinin ayağına yapıştır-

miş, ahıra salmış. Hoca babası geç vakit ahıra hayvanlara yem vermek üzere girdiğinde içerdeki kedi korkarak duvara tırmanmak ister; ancak ayağındaki kabuklardan dolayı duvara çıkamaz, tuhafsesler çıkarır. Hoca bunu şeytan zannederek dua okuyarak dışarı çıkmak ister; ancak elbisesi kapıya kısıldığından cinler yakaladı zannı ile düşüp bayılır. Hanımı Hocayı yukarı çıkarır, Hoca odada kediyi görünce bunun bir şaka olduğunu anlar (Emiroğlu 1994: 5).

2/B ERCİŞLİ VELİ DAYI'DAN BİR FIKRA

NALLANAN KEDİ

Veli Dayı, çocuklarının evde besledikleri kediden çok rahatsız olmaktadır. Düşünür taşınır ve sonunda bu baş belâsı kediden kurtulmanın çaresini bulur.

Kuru cevizleri ortadan ikiye ayırıp içleri boşaltır. Ceviz kabuklarını kaynamış katrana batırır. Katrana bulanmış ceviz kabuklarını da kedinin ayaklarına geçirir. İyice yapıştın, dunsun, diye de soğuk suya sokar. Sonra da:

"Hadî bahım, seni nalladım, şimdi ne yaparsan yap" der. Can havli ile bir oraya, bir buraya koşan zavallı kediyi bir daba evde gören olmaz (Önay 2008: 13 / 17).

(Bağım: Bakayım)

Şimdi de fıkraları birbirleriyle kısa karşılaştırmalarla ele alalım.

İki Konya anlatmasında dikkati çeken noktalar şunlardır:

Doğan anlatmasında ölen komşu şişmandır.

Aynı anlatmada mezarlık adı anılmaz.

Tayyip Ağa'nın nüktesi, Halıcı'da mezarlığa girerken, Doğan'da defin işlemi tamamlandıktan sonra patlatılır.

Erciş anlatmasında ise iki önemli fark dikkati çeker.

Cenaze, mezarlığın dışında bir yere indirilir.

Veli Dayı, taşıyamadığı için cenazenin oraya gömülmesini ister.

Temelde, nüktedan kişiye (Tayyip Ağa ve Veli Dayı) bir tuzak kurulur; böylece o kızdırılacak, öfkelenirilecek ve bir nükte patlatması sağlanacaktır.

Her iki (aslında üç) fıkrada da amaç gerçekleşir ve nüktedanlarımız kendilerinden beklenen ve bir öfkeyi dile getiren sözleri söyleyiverir.

Kara Kâmil'de olay bir fıkra örgüsü şeklinde değil, onun çocukluk dönemindeki yaramazlıklarından bir örnek olarak anlatılır.

Veli Dayı'da ise olaya bir fıkra havası verilmiştir.

Kâmil, muziplik yapmak için kediyi ceviz kabuklarından pati yaparken Veli Dayı kediden kurtulmak üzere aynı yola başvurur.

İlkinde şaka, ikincisinde boyut değiştirmiş bir kurtuluş yolu olarak ele alınmıştır.

***

Tayyip Ağa fıkraları ile Veli Dayı fıkrasında bir dostu, biraz ağırca da olsa bir şaka yapma özelliği yatmaktadır.

İkinci fıkra / olayda ise bir yaramazlık türü konu edilmiştir.

Bu satırları okuyan başka illerin ilgililerinin de, dile getirdiklerimizin benzerlerini hatırlayacaklar, yılların bize kazandırdıklarının ışığı altında söylemek gerekirse, 'şu Konyalılarla Ercişliler bizim filan adamımızın nüktesine nasıl da sahiplenmişler!' deyivereceklerdir. Doğrudur; bir 'sahiplenme' konusu varsa kim kimden sahiplenmiş acaba? Asıl konu budur ve bu araştırılmalıdır. Araştırtma yapmadan sahiplenmek işin kolayına kaçmaktır.

Buyurun, sizler de, bu tipler olmasa bile başka tiplerin benzerliklerini ortaya koyunuz ki ileri de birileri bizleri kaynak göstererek bir şeyler yazabilsinler-yapabilsinler.

KAYNAKLAR

Doğan, Sabri (2005), *Nükteleriyle Tayyip Ağa ve Diğerleri: Eski Konya'dan İnsan Manzaraları*.

Emiroğlu, Seyit (1994), *Botsalı Kara Kâmil* (Seminer çalışması).

Halıcı, Feysi ([1981]), *Konya Fıkraları*.

Önay, Yılmaz (2008), Ercişli fıkra tipleriyle ilgili basılmakta olan makalesinden alınmıştır.

Halit GÜLER

Emekli Diyanet İşleri. Bşk. Yrd.

KADERİMDE İMAM OLMAK DA VARMIŞ

Bizim, köyde olmamıza rağmen aile mesleğimiz imamlıktı. Kendisini tanımadığım dedem Halil İbrahim Efendi hafız ve imammış. Kuran-ı Kerim'i kendisinden öğrendiğim babam Mustafa Güler de imamdı. Dedem ve babam imam olunca üç erkek kardeşten birisi olan benim de, imam olmam kadar tabii bir şey olamazdı. Dedem ve babam köyümüzde okuyarak imam olmuşlar, ben ise şehirde okuyarak imam olmuştum. Ağabeyim özel bir hocada benden daha fazla okumuş ve yetişmişti, ama her nedense imam olmamıştı. Babamızın bir işi de terzilik olduğu için o terzi olmayı tercih etmişti. Terzilik de imamlık kadar olmasa bile kibar ve nezih bir meslekti.

Mayıs 1960 da bir ay izinli olarak askerden köyümüze döndüm. Eşim yanımdaydı, ama ailem köyde yaşıyordu. Tezkerem arkamdan gelecekti. İmam-Hatip Okulu mezunu yedek subay olarak askerlik yapmıştım. O zamanlar İmam-Hatip Okulu mezunlarının yedek subay olarak askerlik yapmış olmalarından ordu mensupları dahil, herkes memnundu ve hiçbir tepki yoktu. Abartmıyorum en stratejik görevlerde İmam-Hatip Okulu mezunu yedek subaylara veriliyordu.

Köyümüze gelmiştim. İşsizdim ve ne yapacağım da bilmiyordum. Hele ki biz askerde iken İmam-Hatip Okullarının geleceğiyle ilgili bazı gelişmeler olmuş: İstanbul'da

dört yıllık bir Yüksek İslâm Enstitüsü açılmıştı. Oraya devam edebildik. Ayrıca İmam-Hatip Okulu mezunlarına da imam-hatiplik görevi veriliyordu.

Tezkereyi alıp da biraz kendimi toparladıktan ve sivil hayata döndüğümün farkına vardıktan sonra ne yapayım veya ne yapabilirim diye düşünmeye başladım. İstanbul'da açılan Yüksek İslâm Enstitüsüne, maddiyat sebebiyle, kaydımı yaptırıp okuyamazdım. En iyisi dedim imam-hatiplik görevi alayım. Konya il ve ilçe müftülüklerine birer dilekçe yazdım. Dilekçelerime verilecek cevapları beklemeye başladım. O arada belki imamlık görevi hemen oluverir diye ezberlerimi tazelemeye ve artırmaya çalıştım. Cemaatin önüne geçip namaz kıldıracaktım, kolay değildi ve mahcup olmak da vardı. Çünkü o zamana kadar o konuda bir deneyim yoktu.

Birkaç ay sonra Konya Müftülüğünden dilekçeme cevap geldi. Merkezde münhal cami bulunduğu ve istediğim takdirde imamlık görevi verilebileceği bildiriliyordu.

Hemen ertesi gün köyümden Konya'ya geldim ve Müftülüğe müracaat ettim. O zaman Konya Müftülüğü Şerafettin Camiinin kuzeyinde ve küçük kubbeli tarihi bir binada idi. Müftülükte; müftü ve müsevvidin dışında çalışan bir kâtiple bir müstahdem vardı. Fehmi Efendi (Yüksel) isminde de meşhur bir murakıp vardı. Herkes ondan çekinirdi.

O zaman Konya Müftüsü Beyşehirli Ömer Tekin isminde âlim bir zattı. Bizim Konya İmam-Hatip Okulundan Akait hocamız Abdullah Ulubay vefat etmiş ve onun yerine müftü olmuştu.

Müftülüğe vazife almak istediğimi söyledim. Merkezde Büyük Kum Köprü Hasta Mehmet Camii boş, istersen seni oraya verelim dediler. Yalnız camiye gitmeden önce Kapı Camii'nin altında hazır elbisecilik yapan Koca Mehmet Ağa isimli cemaatten birisi var, önce onunla bir görüş dediler.

Kapı Camii'nin altında dükkânı olan Koca Mehmet Ağayı buldum ve beni müftülük gönderdi dedim. Koca Mehmet Ağa:

- Şöyle otur bakalım, bizim camiye sen mi imam olmak istiyorsun, dedi. Ben de;

- Evet, dedim. Koca Mehmet Ağa:

- Hafız mısın, dedi. Ben de:

- Hayır, hafız değilim, dedim. Koca Mehmet Ağa, boyuma bosuma yeniden dikkatle bakarak:

- O zaman camiye gel de bize bir akşam namazı kıldır, dedi. Ben de:

- Olur, dedim.

Müftülük yerine cemaatin beni tayin edeceği meselesini fazla büyütmeden Koca Mehmet Ağanın camisine gittim. Cemaate akşam namazını kıldırardım. Cami büyük değildi. Köşe başında ve Büyük Kum Köprü Caddesi üzerinde idi. Fazla bir cemaati yoktu. Yetersiz bir imam evi vardı.

Ertesi günü müftülüğten beni çağırıldılar. Müftülük kâtibi:

- Koca Mehmet Ağa ve cemaat senin sesini ve okuyuşunu beğenmişler, seni o camiye verelim dedi. Ben de:

- Olur, dedim.

Müftülük ile cemaat anlaştıkları için Aralık 1960'ta merkez Hasta Mehmet Camii'nde imam-hatiplik görevine başladım. Tayin ediliş şeklim benim için önemli değildi. Nihayet benim de bir görevim olmuştu ve bundan böyle devletten maaş alacaktım. Elimiz ve cebimiz para görecekti. Caminin kerpiç yapılı, toprak damlı, mutfağı ve örtmesi dışarı da iki odalı bir evi vardı. Köyden eşyalarımızı getirip o eve yerleştik. Yalnız evin bahçesi ve üç karıklık bir de bağı vardı. Bakımsızdı, ama hiç olmazsa evin önünde bir yeşillikti. Bağ tarafımız komşu bağlara açıktı. Yani bağlar arasında duvar yoktu, hendek vardı. Bağlar birbirinden hendekle ayrılıyordu. Hiç kavga gürültüye sebep olacak bir anlaşmazlık da olmazdı.

İmamlık güzel gidiyordu. Cemaat memnundu. Yalnız cenaze yıkamasını bilmiyordum, daha doğrusu cenaze yıkamaktan korkuyordum. Mahallemizde cenaze vuku bulduğu zaman babam gelip yıkıyordu. Camim çarşıya biraz uzaktı. Bisikletle gidip geliyordum. O yıllarda en yaygın ve en kullanışlı vasıta bisikletti. Şehirde taksisi olan çok az kimse vardı. Hele benim imamlık yaptığım mahallede hiç kimsede yoktu. Antalya diye isimlendirilen tek atlı ve yaylı arabalar kenar mahallelere insan taşırlardı. Mengene Caddesi, Konya'nın en uzun caddelerindendi ve kalabalıktı. Kanala kadar uzanırdı, lâkin asfalt değildi. Asfalt olmadığı için de çok tozlu idi. Ağır bir vasıta geçmeye görsün, kalkan toz o güzelim ve yemyeşil bağ ve bahçeleri bomboz yapardı. Günde bir defa değil ki defalarca aynı toz bulutu kal-kar, bağ ve bahçelerin üzerine çökerdi.

Ben, Hasta Mehmet Camiinde huzurla altı sene imamlık yaptım. İmamlık dönemimde güzel hizmet-

lere vesile oldum: Türkiye İmam-Hatip Okulları Mezunları Dernek Başkanlığı, İslâm'ın İlk Emri OKU Mecmuası Yayın Müdürlüğü, Konya Yüksel İslam Enstitüsü Talebe Cemiyeti Başkanlığı, Konya Aydın Fikirler Kulübü Yönetim Kurulu Üyeliği, günlük çıkan Şafak gazetesinde yazarlık ve muhabirlik yaptım.

Büyük bir uğraş ve yoğun bir talepten sonra ikinci Yüksek İslâm Enstitüsü Konya'da açılmıştı. İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsünde yapılan mülakatta ben de seçilmiş ve kaydımı yaptırmıştım. Aynı zamanda Türkiye İmam-Hatip Okulları Mezunları Dernek Başkanı idim. Dernek adına Konya'da İslâm'ın İlk Emri Oku isimli aylık dinî bir mecmua çıkarıyorduk. Bu ismi alabilmek için de epey uğraşmıştık. Mecmuanın adında İslâm kelimesinin bulunmasını istemiyorlardı. İmamlık, dernek başkanlığı ve mecmua mesul müdürlüğü, Bu üçlü arasında bisikletle gelip gidiyordum. Camide beş vakit görev yaptığımdan namaz vakitlerinde cemaate yetişebilmek için bisiklet işime yarıyordu. Cemaatle aramda herhangi bir problem de olmuyordu. Çünkü esas benim müftüm olan Koca Mehmet Ağa böyle hizmetlerden çok hoşlanırdı. Vakti olsa o da benimle beraber bu işler için koştururdu. Hiç olmazsa o camideki görevimi seve seve hafifletiyordu.

Camim Müftülüğe bağlı idi. Lâkin esas karışanı ve cami ile ilgili hizmetleri yürüten Koca Mehmet Aşam idi. Caminin iki anahtarı vardı. Biri onda, bir bende. Aynı zamanda mahallenin muhtarı da olan Mehmet Ağa, cemaat tarafından çok sevilir, ben de kendisine saygılı davranırdım. Çünkü yanlış ve zararlı bir işi yoktu. Mehmet Ağa namaz kıldıramazdı ama camiye benden fazla hizmet ederdi. Sabah namazlarına,

mutlaka benden ve cemaattan önce gelir ve caminin sobasını yakardı. Şu cümleyi dikkatle ve ibretle okuyun: Altı sene o camide imamlık yaptım Konya'nın Koca Mehmet Ağası altı sene hiç aksatmadan sabah namazlarına geldi ve kış günleri caminin sobasını yaktı. Bir de namaz kıldırabilseydi, benim işim daha da hafifleyecekti.

Aramızda yaş farkı olmasına rağmen Koca Mehmet Ağa ile arkadaş gibi olmuştuk. O yıllarda altmış yaşlarında vardı. Beni çok severdi. Dört oğlum var beşincisi sensin, derdi. Çok geniş ve güzel bir bağ ve bahçesi vardı. Çeşitli meyvelerin yanında güzel üzümü de olurdu. Sanki bahçe Mehmet Ağanın değil de bizimdi. Kışın bile bizi, meyvesiz ve üzüksüz bırakmazdı. Akşam, yatı namazından sonra bisikletlere biner, beraberce bizim dergi veya mesele toplantılarına katılır, geç vakitler dönerdik. Bu tarz davaya ve hizmete yönelik toplantılardan, memleket meselelerinin istişare edilmesinden çok büyük keyif alırdı. Benim arkadaşlarımla her zaman için iftihar ettiğini söylerdi.

Koca Mehmet Ağa, nüktedan bir zattı. Şaka yapmayı ve kendisine şaka yapılmasını severdi. Bazen çarşıdan arkadaşları gelir aralarında enteresan konuşmalar geçerdi. İlk zamanlar dostları: "Mehmet Ağa, imamın nasıl?" diye sormuşlar. O da; "Çok iyi, çok memnunuz." diye cevap vermiş. Aradan zaman gelmiş tekrar; "İmamdan memnuniyet devam ediyor mu?" diye sormuşlar. Mehmet Ağa, biraz düşündükten sonra; "Vaktiyle iyi dedim, bir daha kötü diyemem hay oğlum" demiş.

Bir gün sabah namazından çıktık, kapının önünde toplu halde duruyoruz. Koca Mehmet Ağa gitmeden, caminin önünden kimse gidemezdi ki. Ben de caminin kapısını

kilitlemeye çalışıyorum. O sırada Mehmet Ağa bana: “Hoca, hoca.” diye seslendi. “Buyur Mehmet Ağa.” dedim. O anda karşı taraftan kalabalık sığır sürüsü geliyordu. Sürünün içerisinde bazı hayvanlar dikkat çekecek şekilde diğerlerinin üzerine abanıyorlardı. Mehmet Ağa, tekrar bana seslenerek ve sığır sürüsünü işaretlerle göstererek: “Bak bak ne yapıyorlar, gördün mü hoca.” dedi. Cemaat da orada. Ben de sürüye bakarak tebessümle: “Mehmet Ağa, hoşuna gittiyse sen de içlerine karışır.” dedim. Mehmet Ağa, o anda donup kaldı ve bir şey söyleyemedi. Ama çarşıda dostlarına bu olayı zevkle anlatmış ve imam bana böyle yaptı: “Tana gibi oldum, hiçbir şey söyleyemedim.” dermiş.

Mehmet Ağa'nın 90 yaşını geçmiş bir anası vardı. Otoriter, akli başında ve Osmanlı tavırlı, endamlı bir kadındı. Zaman zaman Mehmet Ağa: “Şu anamdan bir türlü kurtulamadım, amma çok yaşadı.” diyerek dostlarına güya şikâyette bulunur ve anne sevgisini böyle anlatırdı. Neticede Mehmet Ağa annesinden önce vefat etti ve annesinin onun vefatından haberi olmadı. Üzülür diye duyurmadılar.

Bir gün İkinci Namazından çıkarken caminin önüne iki jandarma geldi. Mehmet Ağa o saatlerde çarşıda olduğu için camide yoktu. Eğer olsaydı olay başka türlü gelişirdi. 27 Mayıs 1960 ihtilâlinin askeri disiplin ve takibi devam ediyordu. Aslında ihtilâli yapan subaylardan birisi de bendim ama jandarmalar nereden bilsinler. O anda jandarmaların karşısına imam olarak çıktığım için bu noktayı açıklamam zordu.. Jandarmalar bana: “İmam sen misin? Bak hoca, kapıya bu ilânı asıyoruz. Bundan sen mes'ulsun. Yırtılırsa veya kaybolursa hesabının verirsin anlaşıldı mı.” dediler. Ben: “Anlaşılmadı,

burası bir cadde her tip insan gelir geçer. Gündüzü var, gecesi var. Ben bundan sorumlu tutulmam.” dedim. Jandarmalar: “O halde yarın sabah jandarma karakoluna gel.” dediler. Durumu Mehmet Ağaya anlattım. Kendisi o anda muhtar değildi. Yalnız bu işleri çok iyi bilirdi. “Yarın sabah jandarma karakoluna beraber gidelim.” dedi. Jandarma karakolu Hükümet Binasının güneyinde ve Saray Çarşısının bitişiğinde idi. Mehmet Ağayla karakola beraber gidip komutana çıktık. Olup biteni anlattık. Gerekli ilgi ve saygıyı görerek oradan ayrıldık.

Emekli öğretmen M. Emin Atasagun, Konya İmam-Hatip Okulundan sınıf arkadaşım. Askerliği de beraber yapmıştık. O da benim gibi daha İmam-Hatip Okulunda öğrenci iken evlenmişti. Konya Şeker Fabrikasında da bir dönem beraber çalışmıştık. Güzel bir tesadüf; o da benim caminin yanındaki camiye imam olmuştu. Sonra Yüksek İslâm Enstitüsüne de beraber kaydolduk. Okul, askerlik ve iş arkadaşlığımıza bir de imamlık eklenmişti. İmamlık yaptığım dönemin tatlı hatıralarından birisi de bu. İmamlık dönemin beni mutlu eden olaylarından birisi de tek oğlum Mustafa'nın o zaman dünyaya gelmiş olmasıydı. Hiç unutamadığım tatlı olaylardan birisini daha izninizle anlatmak istiyorum:

Camimin bânisi Koca Mehmet Ağa'nın dört çocuğundan biri olan Ahmet, lisede okuyordu. Bu delikanlı zaman zaman camiye gelir ve güzel sesiyle müezzinlik yapardı. Bazen liseden sınıf arkadaşları da gelir ve onların evinde sohbet ederdik. Dinî ve millî konulara, gündemdeki meselelere ilgi duyarlardı. Zaten Mehmet Ağa'nın arayıp bulamadığı veya çokça hoşlandığı işlerdi bunlar. Son derece memnun olurdu. Ahmet

İyioldu, Konya Lisesini başarı ile bitirmiş ve İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesine kaydını yaptırmıştı. Ben de Aralık 1966'da istifaen imamlıktan ayrılıp İstanbul'a gitmiştim. O yıl Yüksek İslâm Enstitüsünden de mezun olmuşum. (İmamlıktan ayrılışım anlatmaya değer uzun bir hikâye. İnşallah bir başka yazıda anlatırım.) Koca Mehmet Ağa'dan ayrıldım ama oğlu Ahmet İyioldu ile İstanbul'da birleşmiştik. Ben Beyoğlu'na vaiz olmuşum. O da Hukuk Fakültesini ikincilikle bitirmişti. Milliyetçi kitaplar yayımlayan Ötüken Yayınevi ile ilgisi vardı. Bizim de İrfan Yayınevimiz vardı. Her iki yayınevi de Cağaloğlu'nda idi. Onun için zaman zaman bir araya gelir, fikir alışverişinde bulunur ve dertleşirdik. Bu dostluk ben İstanbul'dan ayrılınca (1982)'ya kadar sürdü.

Bu ailenin bir başka ve en büyük oğlu Cengiz İyioldu. Konya'nın en iyisi olmasa bile tanınmış terzilerindendi. Ben imam iken Yüksek İslâm Enstitüsünde de öğrenci olduğum için elbiselerimi hep ona diktirirdim.

Güzel elbise dikerdi. Allah rahmet eylesin kendisini babasının ölümünden sonra birkaç yıl önce kaybettik.

Aynı mahallede yaşamış ve imamlık yapmış bir kimse olarak bu ailenin üzerinde bu kadar fazla durmamın benim açımdan ve Mehmet Ağa'yı tanıyanlar açısından yadırganacak bir tarafı yok. Çünkü başta ailenin reisi Mehmet Ağa olmak üzere bu aile benim ailemin ve imamlığımanın bir parçası idi. İmamlık dönemimde ve imamlıktan sonraki hayatımda, hayatımın müspet şekil almasında ilgi ve sevgilerinin büyük rolü olmuştur. Halen bu ailenin kalan fertleri benim için değerlidirler.

Konya'da Hasta Mehmet Camiinde altı sene imamlık yaptım. Caminin mütevazı, cemaatim sıcak kanlı ve anlayışlı, evim derme çatma, yollarım tozlu, vasıtam bisiklet ve mahalleye mesajım ezan idi. O kutsal görevi ve beraber secdeye vardığımız insanları bir türlü unutamiyorum. Ölenlerine Allah rahmet eylesin. Geride kalanlara Cenâb-ı Hak sıhhat ve afiyet versin.

Aczimin Giriyesi

Şeb-i Arûs Etkinlikleri

Sözde herkes Mevlânâ dostu, durmadan atıp tutuyorlar,
iş öze geldi mi çit yok, küçük dillerini yutuyorlar.

Ahmet Serçi

İtalya'da bir Mevlâna Gönüldaşı ve Türk hayranı: Prof. Dr. ANNA MASALA

Dr. Hasan ÖZÖNDER

Yıllar önce, Mevlâna Ocağı'ndan sıçrayan bir kıvılcım, İtalya'da yaşayan bir ilim erbabının da gönül ateşini tutuşturmuştu. Bu zevke eren mutlu insan: Prof. Dr. Anna Masala. Bu gönül ateşinin harareti, o hale geldi ki, onu memleketi İtalya'dan, Türkiye'ye uçurdu. İstanbul'a, Konya'ya misafir ettirdi. Yetmişli yılların Mevlâna İhtifal ve Kongrelerinde bulunanlar, bir Konyalı gibi Türkçe konuşan, yiyip-içen, yatıp-kalkan, esmer yüzlü ama gönlü ak, uzun saçlı Türk usulü sarılmış, canı-kanı sıcak, neşeli, girişken, konuşkan misafiri, bu Mevlâna meclubunu, Türk meftununu hatırlayacaklardır. Merasimin Mevlâna'ya dair başlangıç konuşmasını o yapardı. Konferansları, büyük bir dikkat, zevk ve heyecanla dinlenilirdi. Onun, "Mevlâna Türktür ve Doğu'da en büyüktür" sözü, zihinlerde uzun yıllar yerini almıştı.

Prof. Masala, "Türk Dostu" olarak tanınmış güçlü bir İtalyan Türkolog'udur. Roma İtalyan Fakültesi'nde uzun yıllar, Türk edebiyatı hocalığı yaptı. Türkçeye mükemmel olarak vâkıf olan Masala, Türk halk edebiyatı üzerine çeşitli araştırmalarda bulundu. İstanbul'da düzenlenen Türkoloji Kongrelerine hemen her yıl katılırdı. Erken gelir geç giderek, bu

süre zarfında, İstanbul'un ünlü kütüphanelerinde araştırmalarda bulunurdu. Gönül dostlarından olan geniş ve renkli bir çevresi vardı. Tarih, edebiyat, folklor muhittinde, pek çok dostlar edinmişti. Bu yaşamı ile vardığı sonuç hakkında şu açıklamalarda bulunurdu. "Kendimden bahsetmekten hoşlanmıyorum, alçak gönüllü bir kimseyim. Yalnız, birçok şeyi size borçluyum. Çünkü burda büyük bir ders aldım sizden, insanlık dersini aldım. Belki eskiden bu kadar zengin değildim, şimdi çok zengin oldum ruhça. Bu bir kompliman değil, sizden çok şey öğrendim, çok şey aldım. Türk Kültürü'ne, eski zamanlardan bu güne kadarki Türk Kültürüne susuyordum. Bilhassa Türk Rubu' nu anlamak istiyordum."

Anna Hanım bu duygu ve arzularla, Türk Edebiyatı tetkiklerine girişir. Düşüncelerini şöyle anlatır: "Divan edebiyatı'nı inceledim. Tabi, Divan Edebiyatı korkunç bir şey. Derya gibi, hazine gibi bir şey... Bunu birkaç sene sonra bıraktım, bir de Çağdaş Türk Şiiri'ni biraz okudum. Bu konuda bir kitabım var".

Uzun yıllar, Yunus Emre üzerinde de araştırmalarda bulunur. Bunun için, tasavvuf ve halk edebiyatı okur. Türküleri gözden ge-

çirir. Kahramanlık ve aşk türkülerini inceler. Binlerce ozanın, âşığın eserlerini tanır. Bu konudaki fikrini şöyle açıklar: *“Karacaoğlan gibi, Yunus Emre gibi bir halk şairi yok bizde. Onun için sizi çok tebrik ediyorum. Zengin ve ünlü bir halk edebiyatınız var. Bir de folklorunuz çok zengin. Onu, bilmekten çok, biraz hissetmek lâzım. Meselâ, bir “Estergon Kalesi” türküsü var. Bunu ilk defa dinlerseniz, evet bir türkü olarak hoşlanırsınız; fakat bu türkünün arkasında neler var, ne sebeple yazıldı bilerseniz o zaman, bir başka gelir size. Bir Çanakkale Türküsü, halkın acılarını, uygulamaların aksettirir. Ben bir hazine buldum, ayrılmayacağım”.*

Türk musikisi hakkındaki duygu ve düşünceleri şöyledir. *“Müzik konusunda ilmi bir çalışma yapmadım, ama bir kalbim var ki, hissedebilirim. Avrupa’da Bethoven’i dinlersem O’nu anlayabilirim. Aynı şekilde Itrî’yi de dinlersem anlarım. Çok güzel, çok derin bir musikiniz var. Maalesef biz, Avrupa’da pek bilmiyoruz. Siz bizden bir Mozart aldınız, bir Bethoven aldınız, bir Verdi aldınız. Biz sizden bir Itrî’i alamadık. Siz kendinizi tanıtamıyorsunuz, gösteremiyorsunuz. Siz, zengin kalbinizi gösteremiyorsunuz.”¹*

Hiç unutmuyorum, Anna Masala, 14. 12. 1970 yılında Konya’da, fotoğrafladığım, diktafonla kaydettiğim nefis bir konferans vermişti. Şimdiki tiyatro, o zamanki kitaplık salonunda, Konya Müzeler Müdürü (merhum) Hadi Altay

Bey’in, takdim konuşmasını takiben kürsüye gelen Masala, Mevlâna konusunda, derin anlamlarla yüklü bir konuşma yapmıştı Salonu dolduran her yaştan ve cinsten dinleyiciler âdetâ kendilerinden geçmişlerdi. Konuşmanın sonunda, yan yana oturan birkaç gayretli şahıstan biri söz alarak ona şu soruyu yöneltmişti : *“Efendim, İslâmiyet’i kabul ettiniz mi; Müslüman mısınız?”.*

Anna Hanım bu sorumluluğu büyük soruya, şu nezih ve anlamlı cevabı vermişti: *“Bana şöyle bir bakın; Kalimle ve hâlimle sizce Müslüman gibi isem, Müslüman’sam, demek ki İslâmiyet’i kabul etmişim.*

Müslüman’ım; Değilsen, etmemişim.”

Gruptakiler, bu veciz ifadeden kendilerince tatmin olmamıştı, Kesin ve net cevap istiyor olmalıydı ki, bu defa yanındaki söz alarak ayağa kalkıp: *“Efendim, Müslüman iseniz, ‘Müslüman’ım’ deyin, kardeş olduğunuzu bilelim; Değilseniz, ona göre kanaat sahibi olalım, yine de misafirimiz olarak saygı göstermeye devam edelim.”* dedi.

Bunun üzerine Masala, onların tatmin olmaları, tereddütten kurtulmaları ve su-i zanda bulunarak günaha girmemeleri için, boynunda asılı ince zincirin bluzunun içindeki ucunu yakasından dışarıya çıkararak, ona asılı duran kapaklı zarif kolyenin içindeki küçük ebatta bir Kur’ân-ı Kerîm’i çıkarıp, öpüp başına koydu ve *“Ben buna inanıyorum. Bakınız bana; Kalimle ve hâlimle buna uyuyorsam ben Müslüman’ım, değilse değilim.”* ifa-

(1) Bayrak gazetesi, 13 Ekim 1976, sf. 8:“Bati Sizi Yanlış Tanıyor”.

desini kullanarak teslimiyetini dile getirmiş ve salonu dolduran dinleyicilerin coşkun alkışlar arasında konuşmasını noktalayıp, kürsüden inmişti. Onun bu ifadesi, Konya basınında büyük yankı uyandırmış, günlerce haber konusu olmuştu.

O yıl kendisiyle görüşen bir gazetecinin yaptığı röportaj, “10 Lisan Bilen İtalyan Türkolog ‘Türkiye benim hakiki vatanım’ diyor” başlığını taşıyordu². Ahmet Kabaklı, bir köşe yazısını, “Bir İtalyan Türkü” başlığıyla ona tahsis etmişti³. Bir başka gazete onunla ilgili bir habere şu başlığı kullanmıştı: “Roma Üniversitesi Direktörlerinden Anna, Kendisine Hediyeler Gönderen Abdurrahman’ı Cezaevinde Ziyaret Etti”⁴. Milliyet Magazin’de, “Roma Üniversitesi’nde Bir edebiyat Elçimiz”, başlığını taşıyan bir inceleme yazısı yer almıştı⁵. Rahmetli Ayten Lermioğlu, “Konya’dan Notlar” başlıklı köşe yazısında ona dair takdir ve hayranlık dolu, içtenlikli duygu ve düşüncelerini kaleme almıştı⁶. Rahmetli Tahir Kutsi Makal da, “Türkolog değil, Türk Dostu” üst başlıklı yazısına, “Prof. Dr. Anna, İtalya’da Anadolu’yu Tanıtıyor” alt başlığı ile girerek, onun Türk Edebiyatı ve kültürüne dair faaliyetlerini dile getirmişti⁷.

Ara dan şöyle böyle beş, altı yıl geçti, Prof. Dr. Anna Masala, Türk kültür ve tefekkürüne dair birbirinden enteresan makale, tebliğ ve kitaplara imzasını koydu. Hele,

Kültür Bakanlığımız tarafından 2000 yılında yayımlanan biri var ki, doyulmaz: “*Türkiye’ye Aşk Mektupları*”. Öylesine nefis bir kitap ki, 3. 000 adetlik bu baskının ardından, hemen ikinci yıl, bu defa 5.000 adet basılarak zevkiselim sahiplerine ulaştırıldı. Saygıdeğer müellifinin derin Türk sevgi, saygı ve hayranlığı hakkında, bu güzel kitabın münderecatındaki başlıklar, yeterli fikir verecektir: “*Türk bayrağı, Bayazıt Meydanı’ndaki Çiçekçi, Bayazıt Meydanı, Park Oteli, Bayazıt, Türk Nineleri, Türk Misafirperverliği, Mehmetçik, Bakkal, Eski Meslekler, İstanbul Lokantaları, Galata Mevlevi-hânesi, Eyüp Sultan, Türk Çocukları, Anadolu Yolları, Başka Vapur, Başka İskele, Vapurla Yalıları, Taksi, Ankara, Galata Köprüsü, Kapalı Çarşı, Eskişehir, Yeşil Bursa, Sümbül Efendi, Konya, Gaziantep, Pera Palas Oteli, Hamdi Bey, Sultanların Hazinesi, Askerî Müze, Osmanlı Padişah Tuğraları, Dünyanın İlk Gününde Halı, Kuş Evleri, Sigara, Donizetti Paşa, Büyük Hayat Hocalarım, Son Mektup*”.

Türk insanının ve Türkiye’nin çeşitli yönlerden çekilmiş röntgeni olarak tanımlayabileceğimiz bu kitabı onun, yurdumuzda geçirdiği günlerin unutulmaz hatıraları, çok boyutlu ve buutlu müşahede, murakabe, tasavvur ve tahayyüllerinin imbiğinden süzülen ince duygu ve fikirlerinin hassas usâresidir.

Yıllar var ki, Prof. Dr. Anna Masala Hanım’dan ses gelmiyor. İnşallah afiyettedir ve güzel araştırmalarına devam etmektedir. Kubbe-i Hadra’nın gölgesindeki doyulmaz sohbetlerini bilerseniz ne kadar özledik.

(2) Tercüman gazetesi, 24. 8. 1970, s. 1.

(3) Tercüman gazetesi, 13 Eylül, 1970, s. 2.

(4) Günaydın gazetesi, 10. 9. 1970.

(5) Sayı 27.

(6) Bab-ı Âlide Sabah gazetesi, 25. 12. 1971.

(7) Son Havadis gazetesi, 15. 12. 1973.

MEVLEVİ MEKTUPLARI

Abdülbaki Gölpınarlı'nın Mektupları -5-

10:

Bismihi ta'âlâ şânihu
e's-Selâmü aleyküm ve rahmetullahi ve berekâtühü

Mektubunuzu aldım; teveccühlerinize şükranlarla mukabele ederim. Çalışma hayatında bazen celâl, bazen cemâl tecelli eder¹; bu malumunuzdur. İstenen kitap istenildiği zaman gelir, kapıda fakir gelinceye dek tamir edilirse mahz-ı cemâl² olacağımız şüphesizdir. Allah erenler cümlemizi salâh-ı hâl³ ve ferâgat-ı bâl⁴ ile hayatta sahih ve salim, dine ve insanlığa hâdim kılsın, hayatımızı da, memâtımızı da Muhammed salallahu aleyhi ve âlihî ve selemin ve âl-i beyt-i kirâmının aleyhi's-salâtü ve's-selâm, hayat ve memâtı kılsın; âlemden de iman-ı kâmil ile göçürüp erenlerden ayırmasın. Lütfe mazhar olmak, latif olmakla kabildir; fezkürünü ezkürküm veşkürülü velâ tekfürün⁵. Büyük bir huzurdasınız; lâ-terfe'ü esvâteküm fevka savti'n-nebiyyi⁶ buyrulmuş; bulunduğunuz huzur, varis-i Muhammedî'nin huzûr-ı bâhiru'n-nûrudur. Kalemim ne yazıyorsa ona tabi oluyorum, tasavvurum olursa kalemime râci'dir⁷.

Cilde bir kitap verilmişti; onu almadan hareket ettik. O kitap, hangi kitaptı acaba? Lütfedip iş'ar⁸ buyursanız memnun olurum. Burada bir çocuğun tezi için Nev-Bahtî'nin "Farku'ş-şayi'a" sına lüzum hâsıl oldu. Aradım, bulamadım; zannedirim ki cilde verilen kitap o kitaptı. Lütfen onu ciltten, ciltlenmediyse dahi alınınız; sizde emanet kalsın.

Yedinci cilt kâzib⁹ hakkında çıkan makalenin bir ayı basımının, "On İki İmam aleyhimü'l-kuvvete ve's-selâm" ile beraber gönderiyorum; vusûlünü¹⁰ lütfen bildirirsiniz.

Ahmet Bey ve bütün ihvâna selâm ve aşk ve niyazlar ederim. İnşallah muharremü'l-harâmın¹¹ onundan sonra Ankara'ya geleceğim; orada belki bir hafta kadar kalırım; sonra mülâkat, Hak nasip ederse nasip olur.

Aşk ve niyazlar eder, huzurda unutulmamaklığımı teferru'¹² dilerim. e'l-Bâkî hüve'llahü'l muvaffiku'l-mu'in¹³.

(Destarlı sikke resmi içine istiflenmiş:)

Gölpınarlı / Abd- / ülbaki / bende-i ben- / de-gân-ı / Mev- / lânâ

(1) Cenâb-ı Hakk'ın ezeli sıfatlarının âleminde biri celâfî, diğeri cemâlî iki türlü tecellisi vardır. Celâl ile Cemâl'in bu âleme tecellisinden; lütuf ve kahır, güzellik ve heybet meydana gelir.

(2) mahz-ı cemâl: Saf, katıksız güzel.

(3) salâh-ı hâl: En iyi hâl.

(4) ferâgat-ı bâl: Gönülsüzlük, alçak gönüllülük.

(5) "fezkürünü ezkürküm veşkürülü velâ tekfürün": Artık Beni anın, Ben de sizi anayım; Bana şükredin, nankörlük etmeyin (Bakara suresi, 152. ayet).

(6) "lâ-terfe'ü esvâteküm fevka savti'n-nebiyyi": Seslerinizi, Peygamberin sesini bastırarak şekilde yükseltmeyin (Hucûrât suresi, 2. ayet).

(7) râci': Ait, dair.

(8) iş'ar: Yazı ile haber vermek, bildirmek.

(9) kâzib: Yalancı.

(10) vusûl: Ulaşma, erişme, varma.

(11) Muharrem ayı haram aylarındandır. Gölpınarlı, Hicrî takvimi kullanırken kamerî aylara, o ayın özelliklerine göre sıfatlarla terkiib kurmaktadır.

(12) teferru': Ayrıntı, havale etmek.

(13) e'l-Bâkî hüve'llahü'l muvaffiku'l-mu'in: O, baki olan, başarıya ulaştırın yardımın sahibi Allah'tır.

6. XI. 1959

İstanbul

Hoşgörümlerim ve Muazzez Efendim,

Çok muhterem ve muazzez lütf ve tesellüle eman ve kullukta teşekkürler ederim. "Osmanlı Müellifleri" hakkında gönderdiğiniz mektuba derhâl cevap vermiş ve Sahhaflarda bir kitapçıda mücellid¹⁵ bir takımın bulunduğunu, ayrı olarak bulunmasına da ihtimal olmadığını bildirmiştim. Bilmem, o kitapçı ile muhabere edildi mi?

Şimdi sizden bazı ricalarda bulunacağım:

Arşivi tedkik ederken aceleyle bazı yerleri atlamışım. Bunları zât-ı âlilerine birer birer yazayım ve lütuflarınızı niyaz edeyim:

- 1- 3 numaralı zarfın muhteviyatına dair hiçbir şey yazmamışım. Lütfen bu zarfın muhteviyatının ne olduğunu ve tarihlerini,
- 2- 8 numaralı zarftaki ilanın tarihini 795 olarak kaydetmişim. Acaba suretin tarihi kaçtır? Bu 795, herhâlde aslın tarihi olsa gerek.
- 3- 18'inci zarf, cami, türbe ve medresede muvazzaf olanları tespit ediyor, bunun da tarihini kaydetmemişim, lütfen bildirilmesi.
- 4- 21'inci zarftaki yazıların tarihleri,
- 5- 68'inci zarftaki muharrerâtın¹⁶ tarihleri,
- 6- 69, 70 ve 71'inci zarfların muhteviyat hulasaları ve tarihleri,
7. 94. zarfın muhteviyatı ve tarihleri,
8. 102. zarftaki kâğıt fabrikası hakkındaki yazının tarihi.

11.a:

(Yeni rakamlarla:) 6. XI. 1959

İstanbul

Çok Muhterem ve Muazzez Efendim,

Konya'dayken gösterdiğiniz lütf, delâlet ve teshilâta¹⁴ can ü gönülden teşekkürler ederim. "Osmanlı Müellifleri" hakkında gönderdiğiniz mektuba derhâl cevap vermiş ve Sahhaflarda bir kitapçıda mücellid¹⁵ bir takımın bulunduğunu, ayrı olarak bulunmasına da ihtimal olmadığını bildirmiştim. Bilmem, o kitapçı ile muhabere edildi mi?

Şimdi sizden bazı ricalarda bulunacağım:

Arşivi tedkik ederken aceleyle bazı yerleri atlamışım. Bunları zât-ı âlilerine birer birer yazayım ve lütuflarınızı niyaz edeyim:

- 1- 3 numaralı zarfın muhteviyatına dair hiçbir şey yazmamışım. Lütfen bu zarfın muhteviyatının ne olduğunu ve tarihlerini,
- 2- 8 numaralı zarftaki ilanın tarihini 795 olarak kaydetmişim. Acaba suretin tarihi kaçtır? Bu 795, herhâlde aslın tarihi olsa gerek.
- 3- 18'inci zarf, cami, türbe ve medresede muvazzaf olanları tespit ediyor, bunun da tarihini kaydetmemişim, lütfen bildirilmesi.
- 4- 21'inci zarftaki yazıların tarihleri,
- 5- 68'inci zarftaki muharrerâtın¹⁶ tarihleri,
- 6- 69, 70 ve 71'inci zarfların muhteviyat hulasaları ve tarihleri,
7. 94. zarfın muhteviyatı ve tarihleri,
8. 102. zarftaki kâğıt fabrikası hakkındaki yazının tarihi.

(14) teshilât: Kolaylaştırma, kolaylıklar.

(15) mücellid: Ciltli.

(16) muharrerât: Yazılmış kâğıtlar, mektuplar.

Prof. Dr.
Haşim KARPUZ

Kültür, Çevre, Şehir ve Üniversite

Toplumların, insanların yaşama biçimleri, sahip oldukları değerler bütünü kültür olarak tanımlanır. Oturup kalkmamız, yürüyüşümüz, insanlarla konuşmamız, nezaket kuralları hepsi kültürümüzün bir parçası. Son yıllarda yaşadığımız şehirlerde kültürel değerlerimizle uyuşmayan davranış biçimleriyle karşılaşırız. İnsanlar kaba saba hareket ediyorlar, küfürlü konuşuyorlar. Türk insanına yakışmayan hareketler, argo sözler...

Bu yozlaşmış, kültürsüz insanlar çevreyi de kötü şekilde kirletiyorlar. Piknikte, naylon torbaları, pet şişeleri suya fırlatmalar, sabah evden ayrılırken arabalarının izmarit kutusunu caddeye boşaltmalar... Belediyenin yeni yaptığı, pırıl pırıl temizlettiği kaldırımlarda kâğıtlar, çikolata, sakız kutuları, selpak, sigara kutuları, bezler, şişeler daha neler... On metre ileride çöp kutusu var. Kimse çöpünü kutuya atmıyor. Böyle şehirlilik olur mu?

Şehir, tarım ve hayvancılık yapılmayan, yaşama kuralları yasalarla belirlenmiş, kültürlü ve medenî insanların yaşadığı büyük, düzenli ve planlı yerleşmelerdir. Konya Türkiye'nin ve dünyanın en eski şehirlerinden, başkentlerinden birisidir. Tarihte de günümüzde de planlı büyük caddeleri, trafik sorunu olmayan ender şehirlerden birisi olmuştur. Ancak son yıllarda hızlı nüfus artışı, şehrin büyümesi ile şehir büyük bir köy halini aldı. Şehrin havası, suyu toprağı kirleniyor, bütünüyle çevresi zarar görüyor.

Tarihî eserler ve tarihî dokuya yakışmayan uygulamalardan birisi de Karatay, Sahip Ata, İnce Minareli Medresesi, Sırçalı Medrese gibi anıtsal eserlerin önüne araba park edilmesidir. Aslında Avrupa standartlarına göre yapılan yeni kaldırımlara da park edilmektedir.

Üniversiteye gelince bilginin öğretildiği, mesleki becerileri edinmiş, ana dilini güzel konuşan, bir yabancı dil öğrenmiş kültürlü insan yetiştiren kurumlardır. Üniversitenin iç mekânları, sınıfları, koridorları iyi tasarlanmış ve temiz olmak zorundadır. Gerçekte öyle mi? Üniversite kampüsü öğretim yılı başında çepeçevre temizlendi. Günlerce kadın işçiler çalıştı. Yeni öğrencilerimiz kampüsü temiz bulsunlar diye. Geçen gün bir araştırma için kampüste dolaştım, resimler çektim. Ağaçların altı şehrin sokak ve caddeleri gibi yemek artıkları, şişeler, kâğıtlar, teneke kutular, naylon torbalar. Böyle üniversite öğrenciliği olur mu?

İnsanlar yaşadıkları mekânları, sokağı, şehri düzenli ve temiz tutmak zorundadır. Bu husus bütün kültürlerde, görgü kurallarında vardır. Yaşadığımız çevreye, binalara biz bir değer ve anlam yüklüyoruz. Evimizi, sokağımızı, sınıfımızı, üniversitemizi temiz tutmak zorundayız. Atalarımız tarihimiz boyunca hem çevreyi hem de şehirlerimizi temiz ve düzenli tutmuşlar, vakıf çeşmeler, hamamlar yapmışlardır.

Son yıllarda hayat tarzımız, yaşama kültürümüz yozlaşıyor. Gerçek anlamda bilgili, kültürlü insanlar, kibar insanlar olmalıyız.

Küreselleşen dünyamızda sadece giyim kuşamla çağdaş, medenî insan olunmuyor. İnsana, kurta kuşa, ağaca, suya, toprağı saygılı, temiz, güzel konuşan, kibar, nazik insanlar yetiştirmeliyiz. Toplum üzerinde medyanın önemli etkisi var, saatlerce televole programlarına, ge-yik muhabbetleri, edepsiz konuşmalara yer vereceğine bu konularda programlar yapılarak toplum eğitilmelidir. Bunun için de başta RTÜK olmak üzere hepimize büyük görevler düşüyor.